

RACIONALIZACE PRÁCE ŠTÁBU DIVIZE

V článku se chci zabývat některými otázkami zavádění mechanizační techniky do práce operačních oddělení divizí.

Snahy o zrychlení a zkvalitnění práce ve štábech nejsou ničím novým. Avšak s příchodem revoluce ve vojenství se tyto snahy začínají projevovat daleko intenzivněji. Jejich intenzita je úměrná vznikajícím a přetrvávajícím disproporcím mezi možnostmi vojsk, které jsou vybavovány stále modernější a výkonnější bojovou i ostatní technikou, a mezi možnostmi tato vojska s potřebným předstihem řídit.

Racionalizační snahy velení ČSLA, velitelů a štábů jsou v plném souladu s požadavky závěrů XIV. sjezdu Komunistické strany Československa, který zdůraznil nutnost využít všech faktorů růstu výkonnosti v pracovní činnosti lidí v souladu se socialistickým pojetím racionalizace, jež vyžaduje zvýšení výkonnosti na základě odstranění namáhavých prací a zlepšování pracovních podmínek.

Na počátku racionalizačního úsilí ve velení byla opatření **organizační**, která nevyžadovala v podstatě žádných investic. V jejím rámci se postupně přistupovalo k racionalizaci práce s dokumentací, která se od netypizované vyvíjela v typizovanou a vedle níž v dalším vznikla i formalizovaná. Kromě konkrétních opatření v upřesňování náplně práce se sladila činnost ve štábech při plánování a řízení bojové činnosti pomocí tzv. metodik práce štábu.

Tato a podobná opatření přispěla ke zpřesnění a zrychlení práce štábů, odstranila živelnost a vedla k hlubšímu zkoumání náplně práce příslušníků štábů.

Racionalizační opatření jednostranně „organizačního“ charakteru musela postupně své hlavní možnosti a rezervy vyčerpat. To bylo důvodem zvýšené pozornosti ve směru k technické stránce racionalizace štábních a vojensko správních prací, která se měla realizovat využitím prostředků organizační a malé a střední výpočetní techniky.

Při bližším pohledu na vybavenost operačních oddělení divizí organizační a malou střední výpočetní technikou můžeme konstatovat, že zatím u některých z nich je vybavení na úrovni počátku šedesátých let. Rozdíl je pouze v tom, že jsou podle plánu vybavovány **pomůckami** racionalizačního charakteru, jako např. sadami suchých obtisků situačních značek a zkratk, soupřevami zařízení pro pořizování nápisů na mapy, kalkulátory pro ruční výpočet a formalizovanou dokumentaci.

Ze strojů a přístrojů má operační oddělení pro práci v poli většinou mechanický psací stroj, lihový rozmnožovací stroj, rychlokopírovací zařízení DOKUPO, který je dnes již fyzicky i morálně zastaralý, a linkový dispečník pro vnitřní spojení mezi jednotlivými pracovišti na VS.

I když jsou ve štábu další prostředky zejména reprografické a výpočetní tech-

niky, nejsou většinou vyváženy do pole a slouží k racionalizaci práce na stálých pracovištích. U některých divizí probíhají zkoušky s výpočetním automatem Consul 261 a se světlotiskovým velkoformátovým kopírovacím strojem OCE 212/V na polních pohyblivých pracovištích.

Prostředky diktovací techniky zaváděné již v šedesátých letech se postupně ze štábů vytrhaly. Důvodem může být používání typizované a formalizované dokumentace, choulostivost techniky při použití v polních podmínkách a v neposlední řadě i poměrně náročná manipulace s magnetickými pásky z hlediska utajení.

Při zkoumání otázek zavádění mechanizačních prostředků do práce operačních oddělení v poli je třeba vidět nejen techniku, ale také jejího uživatele (štáb, oddělení) tedy člověka s jeho dosavadními zkušenostmi, stylem práce, názory a ev. přezítky musíme počítat. Půjde jistě o podmínky, za nichž bude pracovník štábu ochoten akceptovat a iniciativně podporovat zavádění technických prostředků do své práce.

Mohou to být zejména:

- dostatečná praxe a rozhled pracovníka štábu nejen v otázkách náplně vlastní práce, ale také v možnostech řešení jednotlivých úkolů v polních podmínkách práce právě technickými prostředky,

- smysl pro nové způsoby práce a ochota se na ně cílevědomě a trvale adaptovat,

- konkrétními fakty podložené přesvědčení o výhodnosti využívání technických prostředků jako důležitého a nezbytného faktoru racionalizace činnosti ve štábu,

- promyšlená příprava důstojníků štábů k využívání techniky, kterou budou organizovat na vysoké metodické, obsahové i materiální úrovni vybraná školící pracoviště,

- soustavně a cílevědomě organizované školení a příprava důstojníků pro udržení i zdokonalení znalostí a návyků, získaných v odborných kurzech, vedoucími pracovníky štábů.

Mohou se vyskytnout i některé zkušenosti, které by mohly odrazovat od používání prostředků mechanizace a ve svých důsledcích vést k dodržování zaběhnuté rutiny, jako:

- nepochopení potřeb zkušebních akcí k prověření techniky a její vhodnosti pro zařazení do systému práce. Důvodem je skutečnost, že tato opatření často na určitou dobu vyžadují dvojí práci a právě

proti té je odpor. Proto je velmi důležité nejdříve řádně připravit lidi, vysvětlit jim cíle, přesvědčit je a teprve poté akci započít;

- některé dosud nedořešené technické problémy, snižující využití prostředků mechanizace v poli, zejména těch, které jsou odkázány na plynulou dodávku elektrické energie;

- hluboko vžitě staré způsoby práce, zejména u pracovníků rutinního typu, kteří z nedostatku znalostí v tom oboru mají z techniky obavy (často neodůvodněné, neboť jsou schopni problémy s jejím využitím zvládnout).

Správné usměrnění zainteresovaných pracovníků je tedy významnou nejen odbornou, nýbrž a zejména politicko-výchovnou činností. Je plně v souladu se záměry vojenské politiky komunistické strany.

K získání přehledu o současné vybavenosti operačních oddělení divizí mechanizační technikou pro použití v polních podmínkách, jakož i k získání zkušeností pracovníků oddělení z využití této techniky proběhl průzkum, který přinesl určité poznatky.

Především se ukázaly značné rozdíly v základním vybavení operačních oddělení mechanizační technikou. Z této skutečnosti vyplývá i **různá úroveň znalostí** pracovníků oddělení a správnosti jejich představ o možnostech využití prostředků mechanizace štábních prací obecně a v polních podmínkách zvláště. To má rozhodující vliv i na **vztah pracovníků oddělení k práci s nimi**.

Průzkum dále ukázal na některé **kompetenční nejasnosti** pramenící z využívání větších zařízení několika oddělení štábu. Jde zejména o výpočetní automat Consul 261 a velkoformátový světlotiskový kopírovací stroj, ať už Ultrafax 66 nebo OCE 212 u těch štábů, které je potřebují pro práci v poli.

Pracovníci štábů, které mají mechanizační techniku, se shodují v názoru, že se tato osvědčuje více na stálých pracovištích a že její použitelnost v polních podmínkách (o ně především jde) naráží na některé nedostatky, z nichž jedním z hlavních nedostatků je nevybavenost štábu vhodným vozidlem pro vyvážení na polní VS. Kromě toho je nutné vyřešit obsluhu strojů (včetně jejího výškolení) a řešit spolehlivé servisní zabezpečení techniky v poli.

Průzkum dále ukázal, že nejsou dosud ani přibližně spolehlivé údaje o průměrné době využití mechanizačních prostředků při plánování a řízení bojové činnosti

vojsk. Nejsou zjištěna údobí maximálního vytížení techniky. Jejich znalost může přinést jasné koordinační zásahy pro její využití ve prospěch přednostního zpracování rozhodujících úkolů, zejména v exploataci střední výpočetní a velkoformátové reprografické techniky.

Průzkum se nezmínil o využívání prostředků **diktovací techniky** a o jejím opo-
míjení.

Ukázalo se, že pracovníci štábu mají živý zájem o využívání mechanizačních prostředků všude tam, kde jsou schopni si **zrychlit, zpřesnit a ulehčit** práci jak při tvorbě potřebných podkladů pro zpracování účelné dokumentace, tak při samém jejím zpracování.

Z výsledků průzkumu, z dosavadních zkušeností s využitím techniky na jiných stupních velení a ze současného stavu ve vývoji a výrobě mechanizačních prostředků můžeme vytypovat vhodné prostředky, které můžeme použít v poli a které by bezesporu přinesly očekávaný efekt ve zkvalitnění práce s operačně taktickými informacemi.

Nejvhodnějším prostředkem zpracování bojových dokumentů je **dokladová technika**. Této musíme věnovat vysokou pozornost, sledovat její vývoj a ovlivňovat její výrobu tak, abychom ji mohli využít v práci na polních pohyblivých stanovištích. Bude nás zajímat přitom taková technika, která bude schopná přinášet největší časové úspory při zpracování dokumentů.

Kromě toho budeme hledat vhodné prostředky pro přehledné ukládání a rychlé vyhledávání dokumentů. Tento účel mohou velmi dobře splnit vybrané prostředky **evidenční techniky**.

Nebude zanedbatelné ani využití prostředků výpočetní techniky, i když výpočty operačního oddělení divize nejsou ani příliš složité, ani příliš časté. Může je zpracovávat na poměrně jednoduchých prostředcích.

K získání dobrého přehledu o možnostech využití jednotlivých druhů techniky bude vhodné pořídit si o nich soupis a posoudit je z určitých vtypovaných obecnějších hledisek. Cílem musí být vyhledání takových prostředků, které budou schopné:

- snížit námahu pracovníků oddělení a získat časové úspory při práci s dokumenty;

- urychlit pořizování druhopisů grafických dokumentů, zejména velkoformátových;

- zrychlit předání úkolů podřízeným před dodáním písemných rozkazů a nařízení.

Tyto oblasti práce představují **hlavní problémy** při řešení mechanizace štábních prací. Z nich vyplývají některé zásady, které musíme při výběru mechanizačních prostředků respektovat.

Měly by to být prostředky:

- **tuzemské výroby** nebo alespoň výroby socialistických zemí,

- **odolné** při použití v polních podmínkách práce,

- **spolehlivé** v provozu za ztížených podmínek,

- **jednoduché** co do konstrukce i obsluhy,

- **malorozměrné** pro snadné umístění v polním pohyblivém pracovišti,

- **lehké** a dobře přenosné,

- **snadno opravitelné** a dále pokud je to možné,

- **kompatibilní** s jinými mechanizačními nebo automatizačními prostředky,

- **s kombinovaným pohonem** (ručním, bateriovým, ze sítě),

- nebude-li možné dosáhnout úplné kombinace v pohonu, dát přednost ručním prostředkům a prostředkům napájeným z vlastních zdrojů,

- nebude-li možné se vyhnout napájení ze sítě, pak vybavit vozidlo prostředky mechanizace s **vlastním zdrojem energie**,

- schopné pracovat za **přesunů nebo alespoň při zastávkách** místa velení.

Plná využitelnost mechanizačních prostředků na polních pohyblivých pracovištích vyžaduje, aby:

- jejich obsluhu zvládl **každý** příslušník pracoviště,

- byly umístěny **co nejbliže** ke svým uživatelům,

- mohly přispět k řešení **rozhodujících** práce oddělení. Jejich rychlejší zvládnutí přinese výraznější úspory času a uvolní důstojníky od vyčerpávajících rutinních prací k tvůrčí činnosti.

Rozbor bojové dokumentace co do jejího rozsahu, obsahu i forem zpracování ukazuje, že její tvorbu můžeme racionalizovat pomocí mechanizační techniky, schopné:

- a) — zpracovávat typizované dokumenty pomocí záznamu, nesoucího předem připravené konstantní údaje (děrná páska DP, okrajově děrovaná karta ODK),

- pořizovat DP či ODK obsahu variabilních informací v souvislosti s prací s **formalizovanou** dokumentací pro přenos technickými pojítky s využitím šifrovacího zařízení,

— programování dokumentů programovou DP (ODK) v kombinaci s DP (ODK) nesoucím jednotlivé bloky informací,

b) — zaznamenávat ústní rozkazy, pokyny a nařízení na vhodný záznam (magnetická páska, fólie, karta), schopný reprodukovat svůj obsah podle potřeby procesu velení,

— pořizovat takové vhodné nositele záznamu zvuku, které bude možné přehledně a bezpečně evidovat i připravovat a jejich obsah reprodukovat na libovolném místě velení,

— pořizovat přepisy zvukových záznamů pomocí psacích strojů apod.,

c) — pořizovat kopie dokumentů jak maloformátových, tak i velkoformátových, transparentní nevyjímaje,

— pořizovat matrice pro rozmnožování, zejména pro lihové (blánové) rozmnožovací stroje,

d) — umožňovat přehledné ukládání a rychlé vyhledávání dokumentů,

e) — uskutečnit taktické a operačně taktické výpočty.

Závěrem chci uvést, že jde o problémy otevřené. To ale neznamená trvale hledat stále lepší prostředky mechanizace a stále experimentovat. Je nutné do systému práce štábů přijmout v současné době nejvhodnější prostředky jako základní předpoklad toho, aby se někde systematicky začalo. Otevřenost problému vidíme i v promyšleně a soustavně řízeném procesu zlepšování přijatého základu podle možností a situace.